

hammas teknikko

Hammasteknikkopäivät — NIOM-uutisia — laboratorioliiiton vuosikokous — Proteettisten töiden välitystoiminta ulkomaille — In memoriam Hannes Koskinen — Talviurheilupäivät — Yrittäjävakuutus

2 1986

HYVÄÄN LOPPUTULOKSEEN TARVITAAN TAIDON LISÄKSI
BEGON KORKEALUOKKAISET TUOTTEET

ORIOLO OY

Espoo: 90-4291
Joensuu: 973-242 71
Oulu: 981-348 222
Seinäjoki: 964-225 70
Tampere: 931-351 52
Turku: 921-336 533

Hammasväline

heti paikalla

SVEITSILÄISET **KULLAT**

ESTETICOR IDEAL

Keltainen kultaseos metallokeramiaan

- todella keltainen
- erinomaiset fysikaaliset ominaisuudet
- hyvät valuominaisuudet

Koostumus: Au 85,5 Pd 1,0 Ag 0,5 Au+Pt-ryhmä 96,5 %

ESTETICOR OPAL

Kulta-palladiumseos metallokeramiaan

- ei posliininvärjäytymiä
- optimaaliset fysikaaliset ominaisuudet
- erinomaiset valuominaisuudet

Koostumus: Au 51,5 Pd 38,5 Ag 0,0 Au+Pt-ryhmä 90,0 %

PROTOR 2

Keltainen kultaseos kruunu- ja siltatöihin

- täyteläinen kullankeltainen
- helppo valaa
- vaivaton työstää ja kiilloittaa

Koostumus: Au 74,5 Pd 3,5 Ag 12,0 Au+Pt-ryhmä 78,0 %

Kaikki C & M seokset täyttävät korkeimmat kansainväliset normit ja ovat NIOM:in hyväksymiä.

HINNAT 21.3.-86	ESTETICORIDEAL	99,30/g	!
	ESTETICOROPAL	66,40/g	
	PROTOR 2	75,00/g	

LIITY TYYTYVÄISTEN KÄYTTÄJIEN JOUKKOON!

Plandent oy

90-7554 366

HOPEATON!

The Vitapan® System

Kaikki samalla väriskaalalla

Vitapan®

akryylihampaat

Vita VMK® 68

päällepolttoposliini

Vitadur®-N

jakkuposliini

Vitapan®

K+B-materiaali

Kaikki samasta palvelutalosta

Vita Zahnfabrik
Bad Säckingen

HYVÄSTÄ **Plandent oy**
SYYSTÄ

Mekaanikonkatu 5, 00810 HELSINKI
Puijonkatu 26-28, 2 krs, 70100 KUOPIO
Kauppiaskatu 5, 20100 TURKU

43. Vuosikerta 1986
Issn 0780-7783Päätoimittaja
Leena Siirala puh. 90-694 3866Toimitusneuvostona toimii
keskusliiton hallitusLehden toimituskunta:
Leena Siirala
Teppo Sarpila
Esko Niemenmaa
Kosti UusitaloKirjoituksia lainattaessa on
lähde mainittava.Itä-Hämeen
Kirjapaino 1986**SUOMEN HAMMASTEKNIKKOJEN
KESKUSLIITON HALLITUS:**I pj Markku Järvinen
os. Sammonkatu 13, 33540 Tampere, p. 931-551 674
II pj Veli Heikkinen
os. Rautatiekatu 10, 90100 Oulu, p. 981-225 960
III pj Tapio Lamminen
Horninkatu 15
24100 Salo, p. 924-154 30Toiminnanjohtaja Leena Siirala
Kansakoulukatu 10 A 21, 00100 Helsinki, p. 90-694 3866Lars Nordberg, Riitankuja 1—3 E, 00840 Helsinki, p. 90-407 400
Matti Taiminen, Puutarhakatu 15 B, 20100 Turku, p. 921-278 34
Kosti Uusitalo, Riihitie 8, 00330 Helsinki, p. 90-487 972
Tapio Vasara, Kansakoulukatu 10 A 21, 00100 Helsinki, p. 90-694 3866
Nils Bang, Eurantie 12—14, 00550 Helsinki, p. 90-768 768
Eerikki Vuorimies, Kauppakatu 3 A, 33200 Tampere, p. 931-284 57
Reijo Laitinen, Peurakatu 16 C 11, 98120 Kemijärvi, p. 9692-116 97
Leif Wallen, Hevosmäki 33, 02400 Kirkkonummi, p. 90-298 766
Yrjö Rautiala, Kirkkorinne 4, 13100 Hämeenlinna, p.

Hammasteknikkojärjestöjen yhteyshenkilöt

Erikoishammasteknikkoliitto ry
Pj. Veli Heikkinen
Rautatiekatu 10
90100 Oulu 10
puh. 981-225 960Varapj. Tapio Lamminen
Horninkatu 15
24100 Salo
Puh. 924-154 30Toiminnanjohtaja
Harri Aalto
Ristiaallokonkatu 7
02320 Espoo
Puh. 90-694 3866Hammaslaboratorioliitto ry
Pj. Lars Nordberg
Vatankuja 1 B 21
00200 Helsinki 20
puh. 90-407 400Toiminnanjohtaja
Leena Siirala
Kansakoulukatu 10 A 21
00100 Hki 21
puh. 90-694 3866

Kevätuulia

Kaksi vuotta on kulunut Suomen Hammasteknikkojen keskusliiton puheenjohtajana. Todella aitiopaikka seurata erikoishammasteknikkoliiton ja laboratorioliiton sanallista kädenväntöä. Todella ikimuis-tettava aika toimia erotuomariina kokouksissa, joissa ei ole ollut käsirysyä.

Kaksivuotiskausi puheenjohtajana ilman toimintaedellytyksiä ja suurempaa tukea. — Mielenkiintoista — Suostuin vielä yhteen vuoteen, kenties viimeiseen, vaikka olenkin kuullut tarinan rotista ja uppoavasta laivasta.

Minne ollaan menossa? Pari vuotta on aaltoiltu, on vasaroitu, on juntattu (tulee sanasta juntti), eikä olla päästy mihinkään.

Ei olla saatu laboratorion perustamisoikeuksiin muutosta, ei osaproteesi-oikeuksia, eikä paljon muutakaan. Niinkuin on nähty ja kuultu, ei ole

edes neuvotteluyhteyksiä EHT-liiton ja laboratorioliiton välillä!

Nyt EHT-liitto on eroamassa keskusliitosta. Sen jälkeen hammaslaboratorioliitto olisi ainoa äänivaltainen jäsen, lisäksi muutama kymmenen henkilöjäsentä. Se ei liene keskusliiton tarkoitus. Jotain tarttis tehdä.

Olen monasti miettinyt ja puhunutkin siitä kuinka harvat hampaantekijät johtavat ja päättävät liitoissamme meidän asioistamme; siinä laskussa ei paljon toisen käden sormia tarvita.

Tulee väkisin mieleen, että jos emme saa syntymään edes neuvottelua, niin onko järjestelmässä vika vai pitäisikö henkilöitä vaihtaa. Riidat ainakin ovat suurelta osin henkilöityneet. Nuoret aktiiviset, uudesti ajattelevat esiin, vanhojen

tilalle! Vai onko olemassa dik-tatuuri, jonne ei uusia halutakaan?

Soisin kevätpuhurin puhaltavan niin EHT- kuin laboratorioliittossakin. Teknisten joukoissa se olkoon oikea Pu-hallus.

Seuratessani EHT-liiton "vaalikampanjaa", joka on kiertänyt ympäri Suomea, olen ihailnut sitä tapaa, jolla väki uskoo kun sille vakuutetaan. Uskohan tulee kuulemisesta. Se jättää kuitenkin kysymyksiä; onko EHT-liiton näkemys yksipuolinen? Kenet se unoh-taa? Kuka ajattelee kenenkin parasta? Onko kysymys vallas-ta? Päteekö sanonta hajoita ja hallitse? Onko kolmen erillisen liiton eriävät mielipiteet parannus?

Jos SHK näin lakkautetaan, uskon, että se muutaman vuoden kuluttua joudutaan perustamaan uudelleen. Sen tähden soisi neuvotteluja nyt jatkettavan maltillisin voimin.

Markku Järvinen

In Memoriam Hannes Koskinen

Ammattikuntamme yksi tunnetuimpia hahmoja, Hannes Koskinen, on poistunut keskuudestamme 9.11.1985. Hannes oli ehtinyt täyttää 87 vuotta. Varsinaiselle eläkkeelle hän siirtyi vähissä erin vasta lähes kahdeksankymmenvuotiaana. Tyylliseen uskollisena hän seurasi ammattikunnan kehitystä valppaasti aivan viime aikoihin asti.

Hannes Koskinen työskenteli aluksi Jyväskylässä ja Porissa. Dentaldepot in Dental-laboratoriossa hän toimi lyhyehkön ajan. Oman laboratorion hän perusti 1925 Helsingissä. Se oli ensimmäinen hammas-tekniikan toimipiste, joka käytti nimeä Hammaslaboratorio, aikaisemmin oli ollut yleisessä käytössä työhuone tai atelje.

Hannes Koskinen kehitti laboratoriotaan ja sen työn tasoa voimakkaasti. Niinpä siitä tulikin suurin yksityinen hammaslaboratorio maahamme. Siellä sai oppinsa suurin osa senaikalaisista hammasteknikoista. Täyttäessään vuonna 1958 60 vuotta hänen kouluttamansa hammasteknikot luovuttivat mestarilleen hopealaatan, jossa oli 38 nimeä.

Hannes Koskinen oli Suomen Hammasteknikko-

Hannes Koskinen

jen Liiton ja Hammaslaboratorioliiton perustajajäsen. Hänet oli kutsuttu näiden molempien järjestöjen kunniapuheenjohtajaksi. Hänen luovuutensa ja kaukonäköistä toimintaa saa vielä nykyinenkin ammattikunta kiittää.

Hannes oli nuoruutensa aikoihin aktiivinen liikunnan harrastaja. Hän menestyi erinomaisesti kansallisissa tenniskilpailuissa ja myös

keilaajana hän oli kansallista parhaimmistoa.

Hanski, jona hänet vanhempi ammattikunta tunsi, loi itsenäisellä toiminnallaan uransa, oli perustamassa yhteenkuuluvuutta keskuuteemme ja saavutti toiminnallaan arvostetun aseman alamme ulkopuolellakin. Hänen muistonsa jää legendaarisena elämään mielissä.

L.N.

Professori Kalervo K. Koivumaan puheenvuoro
proteettisten töiden välitystoiminnasta

julk. Hammaslääkärilehdessä No 6/86

Kollegat, onko proteesitöiden ulkomaisen halpatuonnin vaikutuksia todella harkittu?

Jokainen praktiikkaa harrastava hammaslääkäri on tänään jo oivaltanut, että hammaslääkärin toimen harjoittaminen on liiketoimintaa, jossa pätevät samat liiketaloudelliset lait kuin missä tahansa liiketoiminnassa. Se seikka, että hammaslääkäri myy terveydenhoitopalveluja ei nosta häntä asemaan, jonka pitäisi olla moraalisesti korkeampi kuin muillakaan liikkeenharjoittajilla. Päinvastoin muilla pitäisi olla yhtä korkea liikemiesmoraali kuin hammaslääkärillä. Kaikessa liiketoiminnassa asiakas on kuitenkin aina kuningat.

Kustannusjakautuma ja kustannusosuus praktiikan tuotosta on viimeisten kymmenen vuoden aikana melkoisesti muuttunut. Esimerkiksi tarveaineiden osuus kustannuksista on jo kasvanut sellaisiin lukuihin, että hammaslääkäreiden hintatietoisuus on herännyt ja halvemmat materiaalit löytäneet käyttäjänsä. Aina ei halvan tavaran tarvitse olla huonompaa kuin kalliimman, mutta hyväksyttävistä laatuvaatimuksista ei saa tinkiä. Laite- ja materiaaliuottajat ovat jo kauan sitten todenneet, ettei skandinaavisille markkinoille kannata tuoda ala-arvoista tavaraa hammaslääkäreiden korkean laatuvaatimuksen takia. Voidaan tässäkin tapauksessa sanoa, että kyse on hammaslääkäreiden korkeasta liikemiesmoraalista.

Arvelluttavaa toimintaa on sitä vastoin viime aikoina ru-

vettu harrastamaan proteettisten töiden halpatuonnin muodossa. Syy on ollut puhtaasti hintapolitiittinen, koska laadukasta proteettista työtä kyllä löytyy Suomen rajojen sisäpuoleltakin. Onnistuneen proteettisen hoidon edellytyksenä on yleensä hyvä yhteistoiminta hammaslääkärin ja hammas-tekniikan välillä. Perusteellinen työselitys piirroksineen ei aina ole riittävä, vaan työ saattaa vaatia henkilökohtaista neuvottelua tekijöiden kesken. Jos toinen osapuoli on Suomessa ja toinen Unkarissa, saattaa yhteydenpito olla hie-

man vaikeaa. On varsin tunnettu tosiasia, että keski- ja etelä-eurooppalainen proteesirakenteiden, sekä osaproteesien että siltojen ja kruunujen muotoilu on "vanhanaikaista": raskasrakenteista ja erityisesti irtoproteesien osalta monimutkaista, paljon turhia rakenneosia sisältävää, selvästi skandinaavisesta suuntauksesta poikkeavaa. Mikäli proteesien teknisessä valmistamisessa turvaututaan ulkomaiseen halpatuontiin on selvää, että valmistettavan rakenteen täytyy olla riittävän hyvin ja selvästi piirretty ja yleensä verbaalisestikin kuvattu, jotta lopputulos vastaisi korkean standardin mukaisia, pohjoismaisia vaatimuksia. Missään tapauksessa esim. osaproteesin runko ei saa olla ulkomaisen hammaslaboratorion — johtipa työtä sitten vaikka saksalainen hammasteknikkomestari — suunnittelema.

Materiaalitekniseltä kannalta katsoen on muistettava, että

koboltti-kromi -seoksessa ei saa olla mukana nikkeliä yli yhtä prosenttia — keskieu-rooppalainen käsite "nickelfrei" asettaa rajan yleensä n. 10 %:n tasolle eikä tällainen aine ole Suomessa eikä Ruotsissaakaan sallittu proteesimateriaalina. Käyttökelpoisia ovat vain tunnetut, testatut ja analysoidut merkkilaadut, joiden koostumus varmuudella tiedetään. On luonnollista, että ilmeisen tuntemattomista ulkomaisista pisteistä — kuinka moni hammaslääkäreistä on esimerkiksi selvillä siitä, että muka Saksaan valmistettavaksi lähetetyt proteesityöt edelleen lähetetään Unkariin — mahdollisesti jopa Hongkongiin asti varsinaista työprosessia varten? — valmistettujen töiden materiaalista on tullilaboratorio velvollinen ottamaan pistokokein laatuvaatimukset, jotta materiaalinormeja ei rikota.

Proteettisissa töissä on myös toimitusaika merkittävä tekijä. Ranska ja siltaproteetikassa eivät useimpien viikkojen toimitusajat edes voi tulla kysymykseen, mikäli tavoitteena on korkealuokkainen huipputulos. Itseään proteetikona pitävä hammaslääkäri tuskin voi hyväksyä tähän toimintamuotoon liittyviä epäkohtia.

Tällaiseen kaupankäyntiin ryhtyvän hammaslääkärin on luonnollisestikin selvitettävä kauppakumppaninsa kanssa valmisteen takuu-aika: katkenneiden pinteiden, murtuneen rungon tai auneen juotoksen aiheuttamat korjaus-, uu-

delleen lähetys- ja tullaus- yms. kustannusten hoito tietynä, etukäteen sovittuna takuu-aikana, mikä meillä yleisesti on yksi vuosi. Samoin työn kokonaan uudelleen teettämisen aiheuttamat kulut tilanteessa, jossa rakenne ei sovi paikoilleen tarkoitettulla tavalla: minkälaiset virheet johtavat uudelleenlaskutukseen, minkälaiset taas laboratorio korvaa tekemällä työn uudelleen kuten suomalaisessa käytännössä yleensä hyvän asiakassuhteen vallitessa on laita — vaikka virhe todennäköisesti saattaisi perustua hammaslääkäriin omaan "törppöilyyn".

Kuka sitten hyötyy moisesta halpatuonnista? Hammaslääkäriliiton taksaperiaatteiden mukaan laboratoriolasku lisätään sellaisenaan potilaan laskuun, eli halvan teknisen työn etu tulee menemään suoraan potilaalle. Hammaslääkäriin "etu" on tällöin se, että hän kilpailee kollegansa kanssa halvemmilla hinnoilla, koska tuskien kaikki hammaslääkärit edellämäinuituista työtekniillisistä syistä voivat hyväksyä halpatuonnin epäkohtia, varsinkin laatutietoiset hammaslääkärit.

Potilaan itsensä on myöskin luonnollisesti saatava tietää jos hänelle tuleva proteettinen työ aiotaan teettää ulkomailla halpatuonnin puitteissa: missä maassa, mistä aineista ja kuinka suuri hinnan ero on, jotta hän itse voi valita kotimaisen laatuvalmisteen tai ulkomaisen alennustuotteen välillä.

Suomi on tänään yleisesti tunnettu kalliina maana. Esim. elintarvikkeiden hinnat ovat korkeammat kuin Ruotsissa, johon usein vertaamme elintasoamme. Tosiasia on, että tänään ovat monilla aloilla myös palkat meillä korkeammat kuin Ruotsissa. Kun vertaamme esim. laboratorihintoja eri maissa, on myös huomioitava ko. maiden hintoihin vaikuttavat tekijät, kuten esimerkiksi verotus, palkkataso, työn rationaalisuus (suuret yksiköt) ja materiaalin laatu ja hinta sekä yleiskustannukset. Jos hammasteknisen työn hintataso on jossakin muussa maassa 30 — 40 % halvempi kuin meillä, ei erotusta voida selittää johtuvaksi yksinomaan sillä, että hammasteknisellä henkilökunnalla olisi vastaavasti suuremmat palkat. Työntantajan sosiaaliset velvollisuudet ovat Suomessa tunnetusti raskaat, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että palkkaa on maksettava myös sellaisesta ajasta jolloin töitä ei ole, eli asiakkaat — hammaslääkärit ovat lomalla (hiljaiset kaudet kestävät yhteensä n. 3 kuukautta). Kiireelliset työt teettävät myös ylitöitä, joita yleensä ei hammaslääkäriin laskuissa näy — mutta kylläkin palkanmaksussa.

On myös todettava, että laboratorioteknikot ovat kokonaan riippuvaisia hammaslääkäreiden teettämistä töistä. Kuopiossa alkoi tammikuussa 1986 Valtion hammasteknikko-opiston sivuosaston toiminta, mikä nosti hammastek-

nikoiden koulutusmäärää yli 60 %!! On katsottava, että hammaslääkärikunnalla myös on moraalinen vastuu laboratorioteknikoiden toimeentulosta, mikä melkoisesti vaarantuu ulkomailta tuotujen proteettisten töiden takia. Halpatuonti on jo monella alalla heikentänyt työllisyyttä ja muodostunut yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Nykyinen riippuvuus hammaslääkäristä on ohjannut monta teknikkoa erikoishammasteknikkokursseille takaamaan turvallisemman tulevaisuuden.

Kaikista selityksistä huolimatta emme pääse siitä tosiasista, että laboratorihinnat Suomessa ovat korkeat. Sekä hammaslääkäreiden että laboratorioden intresseissä luulisi olevan epäkohtien poistaminen yhteisvoimin, niin että korkealaatuinen proteettinen hoito tulisi yhä useampiin ulottuviin. Työmäärien tasoituminen ja riittävä työajat voisivat jo myötävaikuttaa hintojen tarkistamiseen. Liikevaihtoveron poistaminen proteettisista töistä (19,6 %) olisi liittojen yhteistoiminnalla saatava aikaiseksi hoidon kysynnän lisäämiseksi. Kun kiristävissä kilpailussa julkisen sektorin kanssa on paljon keskusteltava yksityissektorin palvelujen laadun korottamisesta, ei proteettisten töiden halpatuonti ole omiaan herättämään potilaissa luottamusta ammattikuntaamme kohraan.

Pienteollisuuden keskusliiton toimitusjohtaja Tapio Vasaran avauspuhe hammasteknikkopäivillä 14.3.1986

Hammasteknikon ammatti on vaativa ja arvostettu käsi-työammatti. Materiaalit ja työmenetelmät kehittyvät ja muuttuvat jatkuvasti, joten itsensä kehittämisessä hammas-tekniikko ei saa herpaantua hetkeksikään. Ammatillisten tietojen ja taitojen lisäämisessä hammasteknikot ovatkin olleet varsin aktiivisia. Runsas osanotto näille hammasteknikkopäiville on myös osoitus tästä.

Vaikka hammasteknikot ovatkin olleet varsin aktiivisia ammattitaitonsa kehittämisessä, jatkuvasti on etsittävä uusia toimenpiteitä, joilla kannustetaan itsensä kehittämiseen ja joilla parannetaan opetuksen sisältöä. Tärkeimpänä tähän johtavana toimenpiteenä näen nykyisen ammatillisen jatko-utkinnon, hammasteknikon ylemmän ammattitutkinnon eli hammasteknikkomestari-utkinnon kehittämisen. Ensimmäiset hammasteknikkomestarit valmistuivat vuonna 1962, jolloin mestaritutkinnot järjestettiin Pienteollisuuden Keskusliiton valvonnassa. Sittemmin vastuu tutkintojen järjestämisestä on siirtynyt Ammattikasvatushallitukselle.

Hammaslaboratorioliiton, Suomen Hammaslääkäriliiton ja Valtion Hammasteknikko-opiston yhteistyönä on valmisteltu hammasteknikkomestarin utkinnon sisällön uudistamista ja tason nostamista. Opetussuunnitelman laatimisessa on erityistä huomiota kiinnitetty keskiasteen koulu-

tusuudistukseen liittyvään hammasteknikon koulutuksen opetussuunnitelman uudistamiseen sekä hammaslaboratoriosta vastaavan hammasteknikon ammattipätevyyteen.

Valtion Hammasteknikko-opiston resurssija mestaritutkintoon tähtäävän koulutuksen monipuolistamiseksi ja toteuttamiseksi tulee lisätä toisaalta uusien laboratorien hankkimisella ja toisaalta nykyisten jatkokoulutusresurssien uudelleen suuntaamisella. Myös yliopistotasaisen koulutuksen liittämiseen mestaritutkintoon tähtäävään koulutukseen tulee pyrkiä.

Mestaritutkintoon tähtäävän koulutukseen on ammatillisten kurssien lisäksi sisällytettävä liikkeen kehittämiseen tähtääviä liikkeenjohdollisia kurssija nykyistä enemmän. Tärkeä elementti hammaslaboratorioita kehitettäessä on työnjohdon työmenetelmien ja tuotannon tehokkuuden parantaminen. Tämä on sektori, johon toistaiseksi on kiinnitetty aivan liian vähän huomiota.

Hammasteknikkomestarin utkinnon kehittämisen lisäksi erittäin tärkeä hammaslaboratorioiden palveluskyvyn ja korkean laatutason takaava uudistus olisi riittävän korkeat pätevyysvaatimukset omaavan vastaavan hammasteknikon edellyttäminen jokaiselta hammaslaboratoriolta. Esimerkkinä järjestelmää luotaessa voitaisiin käyttää Ruotsissa vuoden 1981 alusta voimaan tullutta järjestelmää.

Huolimatta siitä, että Valtion Hammasteknikko-opiston opetukseen sisältyy huomattava määrä käytännön harjoittelua, ei valmistuneen nuoren hammasteknikon ammattitaito ole vaativimmilla osa-alueilla täysin riittävä. Käytännössä tarvitaan usean vuoden työkokemus ennenkuin hammasteknikko kykenee itsenäisesti suoriutumaan niistä hyvinkin vaativista töistä, joita alalla esiintyy. Näin ollen laboratoriossa tulisi olla henkilö, joka riittävän kokemuksen ja lisäkoulutuksen turvin vastaisi ja valvoisi laboratoriotyöskentelystä ja tekisi itse kaikkein vaativimmat työt.

Vastaavalta hammasteknikolta tulisi edellyttää hammasteknikkomestarin tutkinnon suorittamista. Keskiasteen koulutusudistuksen yhteydessä lisätään Valtion Hammasteknikko-opistossa yleisaineiden opetusta ammattiaineiden kustannuksella. Näin ollen keskiasteen koulutusudistus ei ainakaan vähennä tarvetta lisätä sitä tiedon ja taidon määrää, jota laboratorion vastaavalta tekniikolta edellytetään sopivalla täydennyskoulutuksella.

Se, kuinka menetellään niiden hammaslääkäreiden omistamien laboratorioden osalta, jotka toimivat hammaslääkäriin vastaanoton yhteydessä ja mitkä pätevyysvaatimuksia hammaslaboratoriota valvovalta hammaslääkäriiltä edellytetään, tulee selvittää uudistusta toteutettaessa.

Suomen Hammaslääkäriliitossa on vuonna 1985 laadittu muistio, joka koskee hammaslaboratorioita ja hammasteknisiä koulutusta. Hammaslaboratorioliiton näkemykset ovat muistiossa esitettyjen näkemysten kanssa varsin pitkälle yhdensuuntaiset.

Kuitenkin vaatimukset hammasteknikoiden koulutusmäärien lisäämiseksi ja arvostelu hammasteknisten palvelujen heikosta saatavuudesta ovat perusteettomia. Lähes kaikissa hammaslaboratorioissa on vapaata kapasiteettia, mitä jatkuvasti syntyvät uudet laboratoriot vain lisäävät.

Hammaslaboratorioliiton vastustuksesta huolimatta aloitettiin hammasteknikkojen koulutus Kuopiossa tammi-kuussa 1986, mikä nosti hammasteknikoiden koulutusmäärää yli 60 %:lla. Kun kuluvalle vuosikymmenellä on aloitettu hammaslaboranttien koulutus, joita on tällä hetkellä noin 200 ja joita valmistuu vuosittain 24, olemme selvässä yli-koulutustilanteessa.

Koulutuksen aloittaminen Kuopiossa oli väärä ratkaisu myös siinä mielessä, että pienen ammattikunnan kouluttaminen kahdessa eri paikassa nostaa kuluja oppilaspaikkaa kohti merkittävästi. Peruskoulutukseen tarvitaan kalliita koneita ja laitteita, joita ei pienessä opintoyksikössä pystytä riittävästi hyödyntämään. Samoin opetuksen järjestämisessä on mahdollisuus kustannusten osalta päästä edullisempaan ratkaisuun, kun opetus toteutetaan yhdessä yksikössä.

Hallinnollisesti Kuopion koulu on organisoitu Valtion Hammasteknikko-opiston osastoksi, mitä ratkaisua voidaan pitää oikeana. Vaihtoehto, jonka mukaan Kuopion koulu olisi sijoitettu sikäläisen terveydenhoito-oppilaitoksen yhteyteen, ei onneksi toteutunut.

Valtion Hammasteknikko-opiston nykyinen hallintomalli on osoittautunut hyväksi. Opisto on itsenäinen hallintoyksikkö, jonka johtokunnassa on edustettuna viranomaistahojen lisäksi ammattikuntaa edustavat tahot. Näin on pystytty takaamaan hyvä tiedonkulku eri tahojen välillä. Opistoa ja sen koulutusta on voitu kehittää myös työelämän tarpeet huomioon ottaen ja turvaten oppilaille hyvät harjoittelumahdollisuudet. Eräillä tahoilla esitetty ajatus hammasteknikko-opiston yhdistämisestä terveydenhuolto-opistojen hallintoon on syytä unohtaa tyystin.

Hammasteknikkojen koulutusmäärää on lisätty yli 60 %:lla tekemättä selvitystä koulutustarpeesta. Tässä vaiheessa onkin korkea aika asettaa työryhmä tai toimikunta, jonka tehtävänä olisi selvittää hammasteknisten palvelujen saatavuus ja tarvittava tuotantokapasiteetti.

Uusi ilmiö alalla on hammasteknisten töiden teettäminen ulkomailla. Eräs Saksan Liittotasavallassa toimiva yritys on hankkinut työtilauksia Suomesta ja antanut ymmärtää, että työt valmistetaan Liittotasavallassa. Kuitenkin todelli-

nen töiden tekopaikka on osoittautunut Unkariksi ja on mahdollista, että työt lähetetään jopa Filippiineille tehtäväksi. Kyseinen yritys on toiminut Liittotasavallassa ilman asianmukaista toimilupaa ja yritys on tuomittu oikeuden päätöksellä harhaanjohtavien tietojen antamisesta hammaslääkäreille.

Vaikka töiden teettäminen ulkomailla ei voinekaan muodostua kovin suureksi, on siihen kohdistettavissa helposti runsaasti kriittisiä arvioita. Onnistunut lopputulos edellyttää usein läheistä yhteistoimintaa hammaslääkärin ja hammasteknikon välillä. Varsin usein tämä yhteistoiminta tapahtuu henkilökohtaisten neuvottelujen muodossa. Teetettäessä töitä Unkarissa tai Filippiineillä, yhteydenpito on hieman hankalaa.

Hammasteknisiä töitä joudutaan melko usein korjaamaan, joskus tekemään kokonaan uudelleen. Jos työ teetetään ulkomailla, korjaaminen käy hankalaksi, jopa mahdottomaksi. Näissä tapauksissa työ saatetaan hyväksyä normaalia suuremmalla virhemarginaalilla ja potilas kärsii tästä. Myös työmenetelmiin ja materiaaleihin on syytä suhtautua varauksellisesti. On esitetty perusteltuja kannanottoja siitä, että kummassakaan suhteessa edellä mainituissa maissa teetetty työt eivät ole pohjoismaisella tasolla.

On ilmeistä, että Saksan Liittotasavaltaan lähetettyjen töiden todelliseksi tekomaaksi ei ole aina tiedetty Unkaria tai

Filippiinejä. Joka tapauksessa kuluttajan tulee ehdottomasti tietää, missä maassa tekninen työ on tehty. Nykyisin kuluttajat suhtautuvat kestokulutushyödykkeiden osalta kriittisesti halpatuontimaiden tuotteisiin. Epäilen, että hampaiden osalta suhtautuminen on vielä paljon kriittisempää.

On todettava, että se, mitä syödään, ja millä syödään, on Suomessa kallista. Selvityksiin, miksi näin on, en tässä yhteydessä mene. Totean, että hammashuollon kustannuksia tulisi alentaa ottamalla hammas-tekniset työt valtion subvention piiriin. Ensimmäinen askel tällä tiellä olisi liikevaihtoveron poistaminen proteettisilta töiltä, toimenpide, jota kaikki hammashuollossa toimivat ovat jo vuosia vaatineet. Näillä sanoilla totean hammasteknikkopäivät avatuiksi.

Merkkipäiviä

Erkki Ahola	23.2.86	50 v.
Reijo Komulainen	23.4.	50 v.
Jarl-Johan Ehrstedt	7.5.	50 v.
Tapani Försti	23.5.	50 v.
Kauko Tirkkonen	6.5.	60 v.
Mikko Ahola	22.5.	60 v.
Tauno Metsola	18.3.	75 v.
Erkki Lappi	18.5.	75 v.
Mauri Rinne	30.5.	75 v.

Hammaslaboratoriot huom!

Teemme alihankintoina teille:

- Rankaproteesien rungot
- Metallokeramiarunkoihin päällepolto

Hammaslaboratorio FODENT KY

Forssa puh. 916-107 22
Aamusta iltaan.

Yhtä lähellä kuin matkahuolto.

HAMMASLABORATORIOLIITTO RY:n VUOSIKOKOUS VAASASSA

Hammaslaboratorioliitto ey:n vuosikokous pidettiin Vaasassa Hotelli Waskiassa 24.—26.1.1986. Virallisen kokouksen lisäksi kuunneltiin luennot hammaslaboratorion tuottavuuden parantamisesta ja kevytsilloista. Kokouksessa keskusteltiin myös proteettisten töiden välitystoiminnasta ulkomaille sekä päätettiin yksimielisesti suhtautua SHK:n sääntöjenmuutosesitykseen ja nimen muuttamiseen kielteisesti. Vuosikokouksessa Liiton **puheenjohtajaksi** valittiin edelleen seuraavaksi 1-vuotiskaudeksi hammasteknikkomestari **Lars Nordberg**. Äänestyksen jälkeen hallituksen kokoonpano muodostui seuraavaksi:

Varsinaiset jäsenet

Esko Ahonen
Nils Bang
Pekka Juurikko
Hemmo Kurunmäki
Jukka Salonen
Teppo Sarpila
Matti Taiminen
Kosti Uusitalo

Varajäsenet

Tapio Hyytinen
Erkki Janatuinen
tapani Merinen
Heikki Hiippala
Markku Järvinen
Antti Ruponen
Harri Loukonen
Jarmo Pulkkinen

Uusi hallitus kokoontui 26.1.1986, jolloin uudeksi toiminnanjohtajaksi valittiin oikeustiet. kand. Leena Siirala. Varatuomari Tapio Vasara nimitettiin Hammaslaboratorioliiton hallituksen ja työvaliokunnan asiantuntijajäseneksi.

Laavulta — Luennolle

Perjantai ja 13. päivä. Tai-kausko oli jätetty kotiin ja mukaan otettu ainoastaan repullinen "ruskaisia ajatuksia". Pilvipoutaisessa iltapäivässä kerkesi moni nauttia kesäisestä kelkkamäestä.

Illan hämäryyden peittäessä Rukan mahtavat vaarat vaip-paansa, siirryimmekin yllät-täen ulos. Eri reittejä käyttäen kokoontuimme tunturin ku-peessa olevalle laavulle. Pitem-män reitin valinneet osautui-ivat perille kuulemma "ääni-efektien" mukaan.

Paikallisen "Nasse-sedän" asiantuntevalla avustuksella tunnelma laavulla oli tosi rau-tainen. Paljon nähnyt ja koke-nut mustakylkinen kahvipan-nu höyrysi nuotiolla levittäen ympärilleen makoisaa tuok-sun. Illan ohjelmaan kuului laulun ja grillauksen lisäksi myöskin kilpailuja. Kun ker-ran käsityöläisiä ollaan, niin käden taitoa harjoitettiin pit-mällä lypsykilpailut. Olisko johtunut melkein kotikenttä-edusta, mutta niin vain kävi, että voittajat löytyivät Rovaniemen paliskunnasta. Kristii-na ja Markku näyttivät, että täältä pesee, tosin kilpailu oli aika kireä. "Kurkkuviesti" olikin sitten enempi tekniikas-ta kiinni ja sitähan on toisilla enemmän kuin toisilla, ne toi-set voittivat.

Grillituotteet myytiin lop-puun ja nautittiin "Oikein Kermakahaven" kera. Ilta-nuotio päättyi yhteislaulutuo-kioon, johon oman värinsä an-toi ympärillä oleva pimeä kor-pi, kiitos Nasse säästyksestä. Loppuilta ja yö menikin sitten hotellin suojissa.

Lauantaiaamu toikin arjen tuntua, sillä aamupalan jäl-keen siirryimme luennoille:

Ajankohtaista kokoproteesi-hoidosta luennoi meille Hll. Jaakko Kunnari. Ruokatank-kauksen jälkeen palasimme ta-kaisin opin tielle ja nyt oli ai-heena — Hammasteknikon ja Suukirurgian Erikoishammas-lääkärin välinen yhteistyö. Tä-mä aihe, jota tri Seppo Sota-niemi käsitteli oli erittäin mie-lenkiintoinen ja hyvinkin ajan-kohtainen, se myöskin viritti vilkkaan keskustelun.

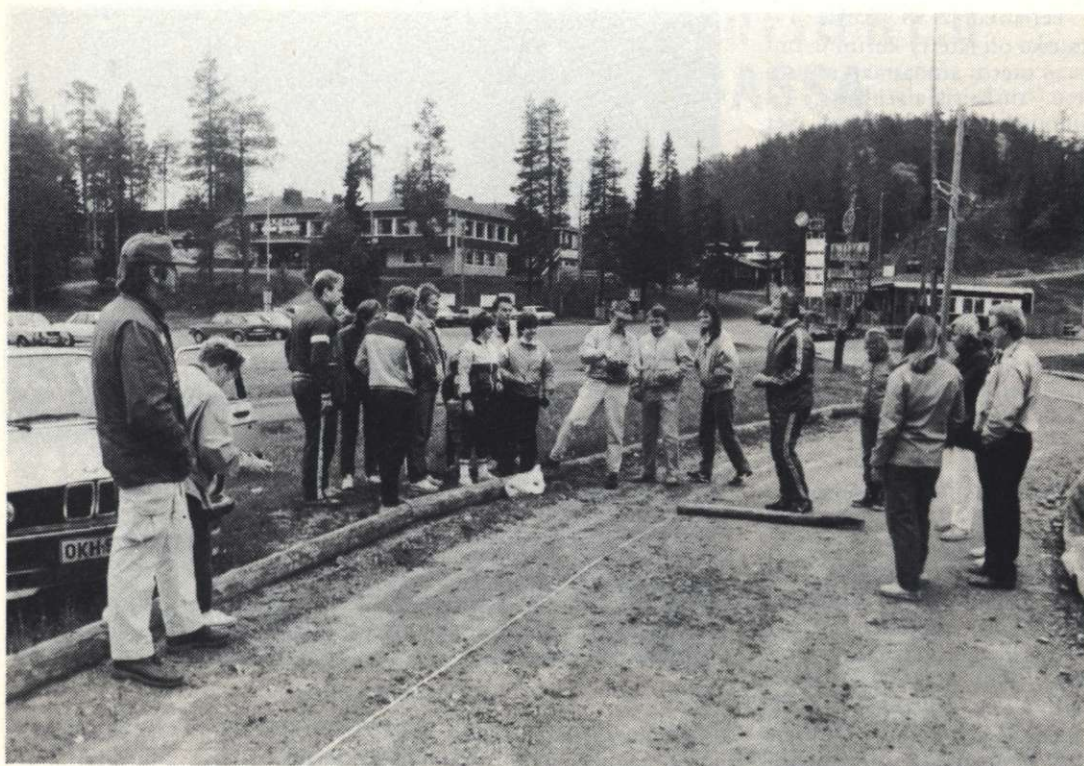
Iltapäivän puolella vaih-doimme taas vapaalle. Bussi jätti vaeltajat polunpäähän ja vei muun porukan ihailemaan Jyrävän kuohuja, molemmat hyviä keikkoja. Kyllä sauna voikin maistua hyvältä tuollai-

sen ulkoilun jälkeen, niin ja makkara sekä.. limppari.

Loppuillan ohjelmassa oli-kin maukkaan päivällisen jäl-keen arpajaisvoittojen jako, jonka jälkeen siirryttiin vapaa-ehtoiseen parkettihiihtoon.

Tuulinen ja hieman koleah-ko sunnuntaiamu. Aamupa-lan jälkeen olikin vuorossa ko-ko perheen luontopolkukilpai-lu. Reitti alkoi vauhdikkaasti — keihäänheitolla, keihäänä tulitikku. Reipas lenkki teki-kin tehtävänsä, ja puna siirtyi nenästä ja silmistä poskipäille — hyvä näin.

Asiapiitoisuus lopetti varsi-naisen ohjelman Jouko Pohjo-sen muodossa: Kokemuksia valokovetteisesta pohjamateri-aalista. Kokemukset olivat ol-

leet aika myönteisiä, mikä osaltaan aikaansai vilkkaan keskustelun asian tiimoilta.

Näin oli kulunut viikonloppu mukavasti yhdessä, ulkoilun ja ammattitietoutta lisäävien luentojen merkeissä. Lie-neekin jonkinlaista Rukan taidetta, mutta taas kerran saimme kuunnella luentoja, jotka sopivat suuremmillakin fooremeilla esitettäväksi ja paljon sankemmalle ammattikunnalle.

Parhaat kiitokset luennoitsijoille arvokkaasta tietopaketsista. Kiitokset mukana olleille liikkeille monenlaisesta tuesta, jotka auttoivat meitä ruskapäivien järjestelyissä.

Harmaat sadepilvet alkoivat kerääntyä vaarojen ylle ja ensimmäisten pisaroiden myötä yksi toisensa jälkeen suuntasi autonsa keulan kohti kotia.

Kiittäen
Oulun
Hammasteknikkoseura

Artikkeli koskee siis syksyn -85 Ruskapäiviä, joten se on hieman myöhässä. Mutta palauttaneehan se mukana-olijoille mieleen, miten hauskaa siellä Rukalla oli-kaan.

III VALTAKUNNALLISET RUSKA- JA LUENTOPÄIVÄT KUUSAMOSSA 12.-14.9.-86

PAIKKA	Rantasipi Rukahovi Rukatunturi	puh. 989-3131
OHJELMA	Pe klo 15.00	Kokoontuminen tiedotustilaisuuteen
	15.15	Tutustuminen Tarvikeliikkeiden näyttelyyn
	16.30	Joukkueviestikilpailu potkulaudalla suljetulla moottoriradalla
	18.00	Iltapalaa laavulla
La klo	9.45	Luutapallokisat semifinaaliottelut
	11.00-12.00	Luento
	12.00-	Lounas
	12.30	Tutustuminen Tarvikeliikkeiden näyttelyyn
	14.30	Kokoperheen tieto- ja tehtäväkilpailu luontopolulla
	19.00	Yhteinen illanvietto (varmasti hauskaa) vanhassa maalaistalossa n. 8 km Rukalta, bussikuljetus
Su klo	10.00	Luutapallokisat finaaliottelu ja palkintojenjako
	12.00-13.00	Luento
	13.30	Lounas ja luontopolun palkintojenjako

OULUN HAMMASTEKNIKKOSEURA

Liittomme talviurheilupäivät Hollolan Messilässä Lahdessa 22.—23.02.1986

Mielenkiinnolla ja jännityksellä odotin lauuantaina kisojen alkua klo 9 aikaan aamulla Messilässä, jonne olin saapunut, ollakseni henkisenä tukena kisojen järjestäjälle urheiluasioissa. Me lahtelaiset hampaantekijät olimme joulukuun alussa kieltäytyneet kisaisännyydestä, koska aikaa ja sopivia paikkoja ei yksinkertaisesti enää olisi jäljellä. Näinollen oli yllättävää huomata kisojen kuitenkin tulevan lahteen Messilään, jossa rumba olisi kovinta juuri kyseisenä aikana. Itse kilpailupaikalle fikset hampaantekijät ystävineen yllättävän hyvin osasivatkin ilman opasteita, koska niinkin moni hiihtäjä oli kilpailujen alkaessa paikalla. Moni kertoi jälkepäin turhaan etsineensä suorituspaikkoja, mutta mitäs eivät olleet tasan klo 12.15 siinä paikassa, mistä meidät opastettiin ladun varteen. Kilpailut sujuivat kommelluksitta kokeneiden ajanottajien osassa hommansa. Ensimmäisenä lapset hiihtivät oman osuutensa ja jopa 2 vuotiaita nähtiin ladulla, hienoa. Muutenkin lasten osallistuminen oli ilahduttavan monilukuista. Lapsista suurin osa oli diagonaalityylin kannattajia. Erikseen haluan mainita vitosen loppuun hiihtäneet Poralin tytöt ja Hedbergin Kimin, joilla ikää on hiukan toistakymmentä. Heidän menonsa oli vauhdikasta.

Itse aikuisten kilpailu alkoi ikämiesten vitosella ja allekirjoittanut aloitti ladun avauksen. Perinteisten arvojen kunnoittajana hiihtotyyli oli tie-

Uusitalon Kosti on ollut mukana hiihtokisoissamme jo vuosikautia.

tenkin diagonal. Heikki Väätäinen lähti takaa-ajajaksi ja yllättävän kauan kesti ennen kuin hän ohitti minut luistelutyyllillään. Sen jälkeen minut ohitti hänen vaimonsa Pirkko. Sen jälkeen ohittajana oli Hakkaraisen Esko, joka kevyenä irtotteluna kävi kisahiihdon läpi ennen Finlandiahiihtoaan, joka seuraavana päivänä lähti liikkeelle Hämeenlinnasta. Sen jälkeen ohittajana oli Mikkelin mies Povelainen, vai oliko se joku muu, mutta ohittajia todella riitti. Kaikki käyttivät ohittaessaan luistelutyyliä. Mieleeni tuli ajatus, olenko todella niin kova kasvo hiihtokuvioissa, että samalle viivalle diagonal tyylin kanssa ei liittotamme löydy jäseniä. Naisten edustajista Aino Laiho ohitti vauhdikkaimmin ja mainittakoon, että hän hiihti kympin ja olisi kympin tuloksellaan ollut yleisessä luokassa toinen. Hänen hiihtotyyliänsä oli erittäin nautittavaa katseltavaa hänen pikkuhiljaa häipyessä näköpiiristäni. Luonnollisesti katsoin myös latua siinä ohessa.

Kääriäisen Mikon kunto oli kohdallaan yleisessä sarjassa ja voitto oli päivänselvä. Naisten sarjasta haluan mainita erikseen Punakiven Leenan, joka jyrältä sai taistelijan mitalin. Mitali annettiin oikeasta urheiluhengestä, joka pitää sisälleen reilun yrityksen ja hurtin huumorin. Hurttia huumoria tarvittiinkin tämän jälkeen, koska kuumeen kouriin joutunut kilpailujen järjestäjä lähti kotiin ja jätti areenan meille osallistujille.

J. Lindqvist on diagonal-tyylin vankkumaton kannattaja.

Hiihdon jälkeen kuuma menu ja Villähteen leivän pullat maistuivat. Erityisesti pullista piti Anan laboratorion noutaja, joka teki liittomme ennätysten tässä lajissa. 7 sekuntia, eikä muruakaan jäljellä ja itse olin havaitsevinani että aikaan sisältyi huulien lipaisu. Mehun jälkeen sauna ja virvokkeet olivat vuorossa. Itse en ennättänyt Messilän saunaan, koska kiire keilapaikalle esti sen. Olivatkohan keilajat löytäneet tiensä uuteen Lahden keilahalliin.

Hallin aulassa Leo Sipilän tyylikäs taideteos toivotti vieraat tervetulleiksi kauniiseen

halliin. Tulee vieläkin mieleen se, eikö olisi aikoinaan voinut antaa EHT liiton tunnuksen suunnittelua taitelijalle nykyisen idioottimaisen lähinnä alakoululaisen töherryttä muistuttavan "tunnuksen" sijaan. Mieli on omani eikä kuulu tähän novelliin, mutta oli niin mukava aasinsilta asiaan. Ja lehtemehän on avoin keskustelukenttä asioille, joten sallinette. No keilajat kokeneena joukkona osasivat asiansa, ja heitä ei pahemmin häirinyt se, että osanotajaluetteloa ei saatu kilpailupaikalle.

Suorituksia katsellessani tu-

lin siihen tulokseen, että he ovat hyviä, sillä keilailu on vaativa laji kaikkein raskaimmaksi. Ilolla on huomioitava se, että kauniimman (tarkoitetaan naisia) sukupuolen edustajia oli kisassa mukana. Naisten paras oli Merja Mylly Tampeereelta nääs. Miesten paras oli Olavi Karusuo. Karusuolle olisin halunnut antaa palkinnoksi Plandentin kassin illalla palkintojenjakotilaisuudessa, mutta Leena oli sitä mieltä, ettei se oikein sovi. Olli on huumorimies ja olisi varmaankin tyylikkäästi hoitanut homman. Kuten huomaat arvoisa lukijani, peräänkuulutan huumorin ja leikkimielisyyden osuutta yhteisissä vapaa-ajan tilaisuuksissamme. Peräänkuuluttaa — kuuluttaa perään, aika vekkuli sana vai mitä?

Illanvietto alkoi perinteisellä illallisen nauttimisella, ja moitteen sijaa ei varmasti kukaan löytänyt talon antimista. Palkintojen jaossa voittajat saivat kunniaa ja seuraavat sijat kannustushuutoja hyvien suoritustensa ansiosta. Häviäjiä ei näissä kilpailuissa ollutkaan. Kaikki maksaa, joten jury (Leena, Jukka) järjesti arpajaiset, jossa voitot olivat korkinavaajasta kultaharkkoon. Tämän tarkoituksena oli saattaa talous paremmin tasapainoon. Täytyy tunnustuksella todeta se, että osallistujat tukevat arpajaistoimintaa reilusti ja suorastaan mahdollistavat näiden kilpailujen olemassaolon. Kiitos tuestanne reilut ihmiset.

Hiihtokilpailujen lähtötunnelmia. Etualalla Poralin perhettä Lappeenrannasta.

Mutta, mutta, jotain tuntuu kuitenkin puuttuvan. Ei ole sitä yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka pitäisi näissä tilaisuuksissa olla. Homma ei svengeä. Meno on totista, ja porukat hajoavat ruokailun jälkeen. Tulevaisuutta ajatellen, olisiko kabinetti hyvä ajatus. Pitäisikö olla tilattua ohjelmaa, vai mitä? Ajatuksia on, joten ilmoittakaa vaikka Leenalle liittoon ja kehittäkäämme yhdessäolon tilaisuudet sellaisiksi, joita vuosien kuluttua voimme muistella mielihyvällä.

Kesäkisathan pidetään Lahdessa ja tällä kertaa järjestelykoneistosta vastaavat lahtelaiset hampaantekijät. Soittoja ja

vihjeitä voi myös ilmoitella minulle.

Sunnuntaiaamu valkeni, ja mutkamäenlaskijat odottivat kilpailuaan. Kilpailujen järjestäjänkin oli ilahduttavasti parantunut ja hiihteli pois päin laskurinteelta päin, eikä häntä siellä sitten näkynytäkään koko kilpailun aikana. Näinollen kilpailijat itse ja yleisö otti senkin asian hoitaakseen. Järvisen Markku oli jostain kekannut sekuntikellon ja Sinisalon Pekan asuntovaunusta löytyi paperia ja Jukka poika oli sihteerinä. Ja kilpailu käyntiin, meiltähän tämä käy. Sekunnin kymmenysoista kamppailtiin kuin Cerviniassa ikään. Nuoret hurjapäät antoivat tasaisen

vastuksen kokeneemmalle joukkolle, joten tällä alueella on ainakin tulevaisuus turvattu. Alkometriä ei löytynyt keneltäkään, joten emme käyttäneet kerrointa vaan selvät sekunnit ratkaisivat. Olli Ilmavalta oli kuin vieraalta planeetalta tässä lajissa. Nautittavan taidokasta ja hallittua oli hänen tyyliensä. Kun poika kasvaa lisää, niin mihin vielä kykeneekään. Naisten kamppailu voitosta oli tasaisempi ja voittajaksi selvisi Leena Punakivi. Palkintojenjaoista tämän lajin suhteen en tiedä, mutta eiköhän porukka hoitanut asian itse. Yhdet kisat enemmän kokeneina me osallistujat ja samalla järjestäjät huomasimme melko jännän tosiasian. Yhteistyöllä asiat sujuivat, olisikohan siinä ajatusta pitemmällekin porukassamme?

Kysyy
Jukka Lindqvist
Civis

Eikä puuttunut puheenjohtaja M. Järvisen menostakaan vauhtia.

JURY kiittää seuraavia lahjoittajia:

OY DENTALDEPOT AB
DENTAL MINERVA OY
ORIOLO OY
MALLASJUOMA OY
PLANDENT OY
SYP
SÄÄSTÖPANKKI
SILKME OY

TULOKSET

Hiihto naiset 5 km: 1. Aino Laiho 14,55 (kympin aika 31,16), 2) Pirkko Väätäinen 18,31, 3. Hillevi Sani 22,14, 4. Hanna Porali (12 v) 22,24, 5. Leena Punakivi 26,51, 6. Liisa Porali (10 v) 27,24, 7. Kirsti Porali 27,28.

Hiihto miehet 10 km: 1. Mikko Kääriäinen 27,45, 2. Markku Mikkola 35,21, 3. Seppo Povelainen 36,27.

Hiihto ikämiehet 5 000 m: 1. Esko Hakkarainen 13,54, 2. Heikki Väätäinen 14,52, 3. Kosti Uusitalo 17,05, 4. Markku Järvinen 17,10, 5. Kalevi Notkonen 17,12, 6) Bror

Hedberg 17,15, 7. Teppo Sarpila 18,44, 8. Pekka Porali 18,52, 9) Kai Sani 19,23, 10. Jukka Lindqvist (diagonal) 21,00, 11. Kim Hedberg (v.) 23,05.

KEILAILU:

Miehet: 1) Olavi Karusuo 1251, 2. Nils Bang 1169, 3. Raimo Matto 1134, 4. Antti Vanhanen 1123, 5. Markku Järventie 1117, 6. Leo Sipilä 1072, 7. Tapio Hyytinen 1041.

Naiset: 1. Merja Mylly 1060, 2. Hanna Mättö 1018.

SQUASH:

Miehet: 1. Kosti Uusitalo, 2. Jukka Nyman, 3. Markku Järvinen, 4. Olli Heinonen.

Naiset: 1. Raili Kiviluoto, 2. Raija Nyman, 4. Kirsti Lindman.

MUTKAMÄKI-KILPAILU:

Miehet: 1) Olli Ilmavalta 26,9, 2. Markku Järvinen 32,0, 3. Pekka Nikkinen 32,4, 4. Teppo Sarpila 32,5, 5. Harri Punakivi 33,2, 6. Kosti Uusitalo 34,0, Kim Hedberg 34,0, 8. Kimmo Sani 34,2, 9. Ilkka Uusitalo 37,7, 10. Hanna Leppäkorpi 37,8, 11. Jani Sarpila 39,5, 12. Timo Waarala 40,0, 13. Bror Hedberg 43,7.

Naiset: 1. Leena Punakivi 35,3, 2. Kirsti Lindman 35,8, 3. Leena Siirala 40,4, 4. Laura Leppäkorpi 62,8.

Sydän-Suomen kansanterveystyön kuntainliitossa julistetaan haetavaksi 14.5.1986 klo 12.00 mennessä

HAMMASTEKNIKON VIRKA Y 26—28/II pl

Kelpoisuusvaatimuksena on hammasteknikon tutkinto.

Hammasteknikon tilat sijaitsevat Viitasaaren hammashoitolan yhteydessä. Kuntainliitossa on seitsemän hammaslääkärinä ja yksi orientoivan hammaslääkärin virka.

Virka on kuntainliiton virkasäännön ja johtosäännön sekä niihin mahdollisesti tehtävien muutosten alainen. Eläke-edut määräytyvät Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön II vaihtoehdon mukaisesti.

Hakemus, johon liitetään nimikirja sekä jäljennökset opinto- ja työtodistuksista osoitetaan terveyslautakunnalle ja lähetetään osoitteella Haapasaarentie 18, 44500 Viitasaari. Valitun on ennen viran vastaanottamista esitettävä hyväksyttävä lääkärintodistus terveydentilastaan. Lisätietoja antavat vastaava hammaslääkäri puh. 944-853 26 ja talouspäällikkö puh. 946-225 00.

Viitasaari 14.4.1986

TERVEYSLAUTAKUNTA

LAATUA

IVOCLARILTA KAUNIIT JA KESTÄVÄT
HAMPAAT PROTEESEIHIN SEKÄ VALMIKSISEKOITETUT
HETI KÄYTTÖVALMIIT MASSAT KRUUNU- JA SILTATÖIHIN

ORIOLO OY

Espoo: 90-4291
Joensuu: 973-242 71
Oulu: 981-348 222
Seinäjoki: 964-225 70
Tampere: 931-351 52
Turku: 921-336 533

Hammasväline
heti paikalla

NIOM-uutisia

Metallokeraamisiin töihin käytettävät lejeeringit

Luettelo 7 — marraskuu 1985. Lejeeringit on arvioitu tuottajien antamien tietojen perusteella ja to-
dettu NIOMin hyväksymisohjelman (1985) vaatimukset täyttäväksi.

Ohjelman voi tilata NIOMista.

Tähdellä* merkittyjen tuotteiden pakkausmerkinnät ja käyttöohjeet eivät täytä kaikkia muodollisia
vaatimuksia.

Tyyppi a. Lejeeringit, joissa on runsaasti kultaa Au + Pt 75 paino %.

Microbond Hi-Life*, A-30,
PontoStar, PontoLloyd P,

Esteticor Swiss, Esteticor Ideal, Esteticor Special, Esteticor
Royal,

Conceram S*,

Aderer Ceramco Yellow*,

Degudent U, Degudent H*,

DL 96,

Ador P 100, Ador P-200, Zerclam, Adorbond-S,

Bermudent Y*, Orion Super*, Orion Lux*, Orion GX*, Orion
UX*, Orion UWX*,

Baker PG Plus, Baker PG-Y*,

Orplid Keramik 1, Orplid Keramik 3,

Herador S, Herador G, Herador H, Herador NH,

Jelco "O"*, Jel-O-75*,

Rx Y-Ceramic*, Rx Special Ceramic*,

Matticraft E, Matticraft G, Matticraft S,

LM-Ceragold 1

V-Gnathos, V-Super, V-44,

mt 300,

SMG-2*, SMG-3*, Image*,

Anabond 1, Anabond 2,

PG 2,

Sjödings M-guld*, Sjödings M-2-guld*, Sjödings M-3-guld*,

Majestic II*, Merit*, Criterion*,

Austenal Dental Inc.

BEGO, Bremer Goldschläge-
rei,
Wilh. Herbst.

Cendres & Metaux S.A.

Contacta Dental

Degussa Dental, Inc.

Degussa AG

AB Dentallegeringar

H. Drijfhout & Zoon's Edel-
me-
taalbedrijven B.V.

Elephant Edelmetaal bv

Engelhard Corp.

C. Hafner GmbH Gold- und
Silberscheideanstalt

Heraeus Edelmetalle GmbH

J.F. Jelenko & Co.

Jeneric Industries, Inc.

Johnson Matthey Metals Ltd.

LM-Dental

Metaux Precieux SA

mt metalle

The J.M. Ney Company

Nordiska Dental AB

K.A. Rasmussen A/S

AB John Sjödning

APM — Sterngold

Armator 2*, Armator F*, Armator S*, Armator 75*,

Porta AB 76*,

Will Ceram Y*, Will Ceram Y-1*,

MPB-3*,

Supracast O*, Supracast IV*,

Tyyppi b. Lejeeringit, joissa on runsaasti jalometalleja

Au Pd ja Au + Pd 75 paino %

A32*, A33*, A34*,

BegoStar, BegoCer,

Esteticor Economic, Esteticor Opal, Estecor Plus,

Deva 4, Deva M, Verinor,

DL 52,

Adorbond,

Orion WX*, Orion WX2*, Orion WX3*, Orion Delphi*,

PG X*,

Pangold,

Herador P, Heradent E, Heraloy G, Heraloy U, Herabond,
Herabond N,

Cameo*, Olympia*,

Rx SF C,

Matticraft M,

LM-Ceragold 2, LM-Ceragold 3,

V-Deltabond, V-Delta SF,

mt 200, mt 600,

Eclipse*, Neydium Gold Ceramic*, Encore*,

PG 3, Palora, P-50 gi,

P-21*,

Galaxy*, Auramic 210*, Metro*,

Armator 5*,

Will-Ceram W-2*, Will-Ceram W-3,

UGDO, Usine Genevoise de
Dégrossissage d'Or

Wieland Edelmetalle GmbH

Williams Gold Refining Co.
Inc.

Ädelmetall AB

Ögussa

Austenal Dental, Inc.

BEGO, Bremer Goldschlägerei
Wilh. Herbst

Cendres & Metaux S.A.

Degussa AG

AB Dentallegeringar

H. Drijfhout & Zoon's Edel-
me-
taalbedrijven B.V.

Elephant Edelmetaal bv

Engelhard Corp.

G. Hafner GmbH

Heraeus Edelmetalle GmbH

J.F. Jelenko & Co.

Jeneric Industries Inc.

Johnson Matthey Medical

LM Dental OY

Metaux Precieux SA Metalor

mt metalle

The J.M. Ney Company

K.A. Rasmussen A.S.

AB John Sjödning

APM — Sterngold

UGDO, Usine Genevoise de
Dégrossissage d'Or

Williams Gold Refining Co.
Inc.

Auricast SF*,
Tyypit c. Lejeeringit, joissa on runsaasti palladiumia Pd 50 paino %

A35*, A36*,
BegoPal,

Estitor Bienna, Estitor Biennor,
Bond-on 4,
Adorpall-II,

Polymeeriproteesimateriaalit

Luettelo 91 — marraskuu 1985. ISO 1567 (1978) -standardin vaatimukset täyttävät polymeeriproteesimateriaalit. Korvaa luettelon 78 syyskuulta 1984.

Acron HI: Veined Pink; Acron Rapid: Clear, Pink, Pink "P",
Translucent, Veined; Acron Standard: Clear, Pink, Pink "P",
Translucent, Veined

Meliodent: A-26 Pink, Clear/1, Pink Vein/26, Vein
Vertex Rapid-Simplified: Lux 3 (pink), Super 1 (pink)

QC-20: 2 Natural Light Pink, Pink, Translucent, 3 Natural Veined;
Trevalon: Light Pink, Pink, Translucent, Veined; Trevalon C:
Clear; Trevalon HI: Pink Veined

Microdent: Rosa

SR Ivoclar Universal*: dear, P (pink), S-Special (pink); SR 3/60:
Clear, P (pink), P-O (pink opaquer); SR 3/60 New Formula:
Clear, Rosa "P", SR 3/60 Plus: PP (pink); SR 3/60 Rapid**:
P (pink)

Permatone: Lt. Veined, Pink, Pink Fine, Veined

Paladon 65: Pink

Metrocyl Original Setting: Natural

Kipsit

Luettelo 92 — marraskuu 1985. ISO 6873 (1983) -standardin vaatimukset täyttävät kipsit. Standardin mukaan kipsi jaetaan neljään tyyppiin:

1. jäljennöskipsi, 2. mallikipsi, 3. kovakipsi, 4. vahva kovakipsi. Standardissa määritellään myös vaatimukset konsistenssille, työskentelyajalle, kovettumisajalle, kovettumislajenemiselle, lujuudelle ja yksityiskohtien jäljentymiselle.

Pakkauksessa tulee olla merkinnät tyypistä, pakkauspäivämäärästä, säilyvyydestä ja siitä miten kipsi tulee säilyttää varastossa. Pakkauksessa tulee olla myös käyttöohje.

Ögussa

Austen Dental, Inc.
BEGO, Bremer Goldschläger,
Wilh. Herbst

Cendre & Metaux S.A.
Degussa AG

H. Drifhout & Zoon's Edelmetaalbedrijven B.V.

Austen Dental, Inc.

Bayer Dental
Dentimex B.V.

De Trey/Dentsply

Forshaga Dentaldepå
Ivoclar AG

Kerr Manufacturing Co.
Kulzer & Co. GmbH
Metrodent Ltd.

Tuote
Tewestone

Tyyppi
4

Tuottaja/jälleenmyyjä
A. Kettenbach GmbH & Co.
KG

Alginaattijäljennösaineet

Luettelo 93 — joulukuu 1985. ISO 1563 (1. painos 1978) -standardin vaatimukset täyttävät alginaattijäljennösaineet. Korvaa luettelon 84 joulukuulta 1984.

De Trey Blueprint Rapid, De Trey Blueprint Regular, De Trey Zelgan De Trey/Dentsply

Alginoplast Fast Set, Alginoplast Normal Set, Xantalgin Fast Set, Xantalgin Normal Set Bayer AG

Alginate Fast, Alginate Regular, Identic Fast, Identic Regular CADCO Dental Products
Jeltrate Fast Set, Jeltrate Heavy Body, Jeltrate Normal Set The L.D. Caulk Co.
Palain Star Davis, Schottlander & Davis Ltd.

Palgat Quick, Palgat Regular

G-C Vericol Aroma

SR-Algicap "Green", SR-Algicap "Red" Ivoclar AG
CA 37 Fast Pink, CA 37 Superior Pink, CA 37 Normal Set, CA 37 Keur & Sneltes Dental Mfg. Co.

Fast Set

Alginmax

Algiflex Green, Algiflex Super, Algihard Red, Algi-X Heavy Body, Algi-X Light Body, Howmedica: Syringe Alginate, Howmedica: Tray Alginate

DSA

Major Prodotti Dentari S.p.A.
Svedia Dental-Industri AB

S.S. White Dental Products

Agarjäljennösaineet

Luettelo 94 — joulukuu 1985. ISO 1564 (1. painos 1976) -standardin vaatimukset täyttävät agarjäljennösaineet. Korvaa luettelon 87 maaliskuulta 1985.

Colloid 80

Pink Backloading Syringe Material, Van R Heavy Bodied Rubberloid, Van R Regular Rubberloid

Dent-Products Co.
Van R Dental Products

Valukultalejeeringit

Luettelo 98 — joulukuu 1985. ISO 1562 (1984) -standardin vaatimukset täyttävät valukultalejeeringit. Korvaa luettelon 82 marraskuulta 1984.

Tuottajan kullekin lejeeringille suosittelema juote on myös luettelossa. Missään lejeeringissä ei ole kadmiumia eikä yli 1 % nikkeliä, näitä vaatimuksia ei ole ISO 1562 -standardissa.

Tuote	Tyyppi	Tuottaja/jälleenmyyjä	Juote
A-5 Alloy	III	Austenal Dental, Inc.	Austenal Gold Solder Nr. 16-530 eller Nr. 18-615
InLloyd H	II	BEGO Bremer Goldschlägerei	Solder I, II, WGL
PlatinLloyd G	II	Wilh. Herbst	Solder I, II, Preflux-U
PlatinLloyd C	III		Solder I, II, Preflux-U
PlatinLloyd M	IV		Solder I, II, Preflux-U
Protor 2	III	Cendres & Métaux S.A.	S. Protor 1
Neocast 4	III		SNC 1 eller 2
Protor 3	IV		S. Protor 1 eller S. Protor 2
Degulor C	III	Degussa Pforzheim	Degulor-Lot 0, 1 eller 2
Degulor M	IV		eller Unilot 1 eller 2
Degulor MO	IV		Degulor-Lot 0, 1 eller 2
			eller Unilot 1 eller 2
DL-III	III	AB Dentallegeringar	Solder 830, 765, 715
Ador BX	II	H. Drijfhout & Zoon's	CF-1, -2 eller -3
Ador CX	III	Edelmetaal Bedrijven B.V.	CF-1, -2 eller -3
Ador CXR	III		CF-1, -2 eller 3
Ador DX	IV		CF-1, -2 eller -3
Apollo 3	III	Elephant Edelmetaal b.v.	Elephant Solder 1, 2 eller 3
Pluto 2P	III		Elephant Solder 1, 2 eller 3
Apollo 4	IV		Elephant Solder 1, 2 eller 3
Apollo 4H	IV		Elephant Solder 1, 2 eller 3
Baker Inlay Medium	II	Engelhard/Baker Dental	650 fine
Baker Inlay Hard	III		615 fine eller 650 fine
Orplid soft	I	C. Hafner GmbH + Co.	Orplid 0, 1 eller 2
Orplid medium hard	III		Orplid 0, 1 eller 2
Orplid C	III		Orplid 0, 1 eller 2
Orplid hard	IV		Orplid 0, 1 eller 2
Orplid extra hard	IV		Orplid 0, 1 eller 2
Maingold G	III	Heraeus Edelmetalle GmbH	Maingold Solder I, II eller III
Maingold SG	IV		Maingold Solder I, II eller III
Maingold OG	IV		Maingold Solder I, II eller III
Maingold KF	IV		Maingold KF Lot I eller II
Special Inlay	I	J.F. Jelenko & Co.	708/615
Modulay	II		708/650
Firmilay	III		650/Color Blend
Jelenko No. 7	IV		650/Color Blend
Matticast R	III	Johnson Matthey Metals Ltd.	Solder 830, 765, 715
Mattident R	IV		Solder 830, 765, 715

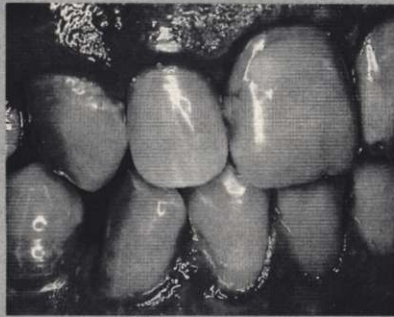
LM-Soft	II	LM-Dental	LM-Solder High 830
LM-Hard	III		LM-Solder Medium 765
LM-Hard S	III		eller LM-Solder Low 715
LM-Extra Hard	IV		eller LM-Solder Low 715
Aurofluid 2	III	Métaux Précieux SA Metalor	Solder 732 eller 733
Aurofluid 3	IV		Solder 732 eller 733
Proth-Auro 22	IV		Solder 732 eller 733
mt-3	III	mt-metalle GmbH	Solder 1, 2 eller 3
Ney-oro A-1	II	The J.M. Ney Company	Balanced Line 650 Solder
Ney-oro B-2	III		Balanced Line 650 Solder
Ney-oro G-3	IV		Balanced Line 650 Solder
Hårdguld C	III	Nordiska Dental AB	Solder 20 kar
Hårdguld CD	III		Solder 20 kar
Hårdguld D	III		Solder 20 kar
Alfa	I	K.A. Rasmussen Hamar A/S	Solder 18, 20 eller 22
Beta	II		Solder 18, 20 eller 22
Gamma	III		Solder 18, 20 eller 22
Delta	IV		Solder 18, 20 eller 22
Delta 2	IV		Solder 18, 20 eller 22
Sjödings C-guld	III	AB John Sjöding	JS750, JS820, JS850 eller
Sjödings C-3-guld	III		JS Amorfolod 750, 820, 850
Sjödings V-guld	III		JS Amorfolod 750, 820, 850
Sjödings D-guld	IV		JS Amorfolod 750, 820, 850
Sjödings E-guld	IV		JS Amorfolod 750, 820, 850
Sterngold 1	II	Sterngold, Div. of Sterndent	700 Fine Solder
Sterngold 2	III		700 Fine Solder
Sterngold 3	IV		700 Fine Solder
Resistor 2	II	Usine Genevoise	UGDO No. 2, 3 eller 4
Resistor 3	III	de Dégrossissage d'Or	UGDO No. 2, 3 eller 4
UGDO C-guld 3	III		UGDO No. 2, 3 eller 4
Resistor 4	IV		UGDO No. 2, 3 eller 4
Portadur II	IV	Wieland Edelmetalle GmbH	Porta kfm
Harmony Line	II	Williams Gold Refining Co.	Inc. Williams Gold Solder 615 fine
Medium			eller
Harmony Line Hard	III		650 fine
Aurodent C	III	Ädelmetall AB	20K/1083
Kronguld	III		20K/1083
Allguld II	III		20K/1083
Auroplatin II	IV		20K/1083
Auroplatin III	IV		20K/1083
Suprem III	III	Ögussa	Suprem Solder 800
Suprem IV	IV		Suprem Solder 745

NIOM, Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning Forskningsvn. 1
0371 OSLO 3, Norge

*"Joka kulkee edellä,
näyttää tien"*

Friedrich von Schiller

Sen olemme jälleen osoittaneet. Perusteena käänteentekevään saavutukseemme ovat: vuosikymmenten kokemus, luova tutkimustyö, korkealuokkaiset materiaalit ja tekniikka. Johdonmukaisena seurauksena on luonnollisen hampaan täydellinen jäljitelmä. DICOR-materiaalin kovuusaste ja läpikuultavuus ovat sen kideraakenteen ansiota. Verrattuna tavanomaisiin hammasposliineihin ominaisuudet ovat monin verroin paremmat. Myös kulutuksenkestävyydeltään, lämmönjohtavuudeltaan ja röntgenläpäisevyydeltään DICOR-kruunu vastaa luonnon hammasta.

UUTUUS
DICOR[®]
LASIKERAMIikka

täydellinen toisto

DeTrey
Dentsply
Dentsply GmbH
D-6072 Dreieich

"DENTALDEPOT"
Vitikka 1, PL 66, 02631 Espoo 63
puh. 90-5281

Haluan lisää tietoa

nimi:

osoite:

puh. no.:

D 2286

VALTION HAMMASTEKNIKKO-OPISTO

ottaa uusia oppilaita 1986–87 alkaville **hammastechnikon ja hammaslaborantin** opintolinjoille Helsinkiin ja Kuopioon. (Kuopioon vain hammastechnikon opintolinjalle).

Hammastechnikon ja hammaslaborantin opintolinjat ovat toisistaan erilliset siten, ettei hakija voi pyrkiä molemmille opintolinjoille yhtäaikaa. Hakija voi pyrkiä em. opintolinjoille vain joko Helsingin oppilaitokseen tai Kuopion sivuosastoon.

HELSINGIN OPPILAITOS:

Pääsyvaatimukset:

Vähintään 16 vuoden ikä, hyvä terveys sekä normaali näkö-, väri- ja kuuloaisti (silmälasein korjattu näkö on normaali). Hakijan on syytä varmistua, etteivät kemialliset aineet aiheuta hänelle allergiaa. Mikäli hakija epäilee yliherkkyyttä, hänelle on syytä suorittaa "Dental-epikutaanitesti" allergialaboratoriossa.

Hammastechnikon opintolinjalle vaaditaan suoritettu keski- tai peruskoulu (peruskoulussa matematiikan pitkä tai keskipitkä kurssi) tai vastaavat tiedot. Hammaslaborantin opintolinjalle vaaditaan suoritettu oppivelvollisuus.

Hakulomakkeita eri opintolinjoille saa hakea (helsinkiiläiset) tai tilata opiston kansliasta p. (90) 718 122 klo 9–15, jolloin on mainittava mille opintolinjalle haluaa hakea.

Hammastechnikon ja hammaslaborantin opintolinjojen hakuaika päättyy kesäkuun 6. päivänä 1986 kello 12.00.

Hakemukset toimitetaan Valtion hammastechnikko-opistoon, osoite: Aleksis Kiven katu 5 A, 00500 Helsinki.

Hakemusten perusteella valitut hakijat kutsutaan soveltuvuuskokeisiin, jotka järjestetään opistossa kesäkuussa. Soveltuvuuskokeet kestävät yhden päivän ja niistä peritään 120 mk.

Hammaslaborantin tutkinnon suorittaneita oppilaita ei valita hammastechnikon opintolinjan 3. lukukaudelle lukuvuodeksi 1986–87. Oppilaat on valittu haussa 1985–86.

Erikoishammastechnikokurssia syyslukukaudella 1986 ei voida järjestää oppilaitoksen rakentamisen takia.

KUOPION SIVUOSASTO:

Pääsyvaatimukset:

Vaatimukset ovat samat kuin Helsingin oppilaitoksessa.

Hakulomakkeita voi tilata sivuosaston kansliasta p. 971-222 688 klo 9–12. Hakuaika päättyy perjantaina 6.6.1986 klo 12.00 Hakemukset toimitetaan osoitteella: Valtion hammastechnikko-opisto, Kuopion sivuosasto, Puistokatu 20, 70100 Kuopio. Hakemusten perusteella valitut hakijat kutsutaan soveltuvuuskokeisiin, jotka järjestetään Kuopion sivuosaston tiloissa kesäkuussa. Soveltuvuuskokeet kestävät yhden päivän ja niistä peritään 120 mk:n suuruinen maksu.

Hakemuksia ei kirjata eikä niihin liitetä todistusjäljennöksiä. Puutteellisesti täytettyjä ja myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä.

Rehtori

Yrittäjävakuutus — kenelle ja minkälainen

Lähes kaikkia Suomessa ansiotyötä tekeviä kattaa pakollinen työeläkevakuutus, joka turvaa eläkkeen mahdollisen sairauden, työttömyyden, vanhuuden ja kuoleman varalta.

Yksityisille yrittäjille ja ammatinharjoittajille saatiin laki eläketurvasta — yrittäjien eläkelaki, YEL — 1.1.1970.

VAKUUTTAMIS- VELVOLLISUUS Kenelle vakuutus

YEL:n mukaan 18—64-vuotiaana yrittäjän, joka tekee ansiotyötä olematta työ- tai virkasuhteessa eikä ole maanviljelijä, on otettava itselleen YEL:n mukainen eläkevakuutus. Ansiotoiminnalta vaaditaan lisäksi, että se kestää yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja ansioita siitä kertyy vähintään tietty minimimäärä — 1 476,76 markkaa kuukaudessa vuonna 1986. Vähimmäismäärä kasvaa vuosittain aina kulloisenkin hinta- ja palkkatasoa kuvaavan indeksin mukaan.

Joskus saattaa syntyä epäselvyyttä siitä, onko kyseessä yksityinen yrittäjätoiminta vai jonkin muun eläkelain piiriin kuuluva työskentely. Seuravassa muutamia esimerkkejä:

Perheyrittäksessä puoliso ja myös lapset työskentelevät ilman varsinaista palkkaa ja työ-sopimusta. Vaikka yritys olisi-kin vain toisen puolison omistuksessa, on tässä tapauksessa sekä lapsille että puolisolille tehtävä YEL:n mukainen vakuutus.

Pelkkä yrityksen omistaminen ei edellytä vakuutuksen tekemistä — yrittäjän on itse osallistuttava työhön tavalla tai toisella. Tällöin työtulona otetaan huomioon nimenomaan työpanosta vastaava ansiotulo — ei yrityksen osinkotuloja tai tuottoa.

Niin ikään avoimen yhtiön yhtiömies ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ovat velvollisia ottamaan YEL:n mukaisen vakuutuksen. Samoin on tehtävä osakeyhtiössä yli 50 % osakkeista omistavan tai äänienemmistön omaavan johtavassa asemassa olevan toimihenkilön.

Vakuuttamisvelvollisuus koskee myös sellaisia työntekijöitä, jotka ovat työ- tai virkasuhteessa ja sen ohessa sivutoimisesti tekevät jotain sellaista ansiotyötä, joka ei kuulu työ- tai virkasuhteeseen. Esimerkkeinä mainittakoon päätoimisessa virkasuhteessa oleva yksityisvastaanottoa pitävä lääkäri, vapaa-aikanaan oppikirjoja tekevä opettaja, turkistarhausta harjoittava maanviljelijä.

Epäsäännöllinen, kausiluonteinen, toistuva työ on YEL:n alaista toimintaa, jos siitä kertyvä ansio nousee edellä mainittuun rajamäärään. Tällöin tulee kysymykseen esimerkiksi kesäisin toistuva kioskin pitäminen, tai säännöllisesti jatkuvat asiantuntijatehtävät.

YEL:n mukaisen vakuutuksen voi ottaa jostakin eläkevakuutuslaitoksesta tai sen paikalliskonttorista, joista saa myös ohjeita vakuutusasioissa.

VAKUUTUKSEN KUSTANNUKSET TÄRKEÄ TYÖTULO

Laki määrittelee yrittäjän työtuloksi sellaisen palkan, joka kohtuudella olisi maksettava, jos yrittäjän YEL:n alaista työtä suorittamaan olisi palkkattava vastaavan ammattitaidon omaava työntekijä tai sellaisen korvauksen, mikä muuten keskimäärin vastaisi tätä työtä. Työtulo määrittelee yrittäjän työn arvon. Koska työtulo on myöhemmin maksettavan eläkkeen perusteena, yrittäjän on syytä alusta saakka kiinnittää huomiota siihen, että työtulon määrä on oikeassa suhteessa tehtyyn työhön.

Ohjeelliset työtulot

Eläketurvakeskus antaa aika ajoin ohjeet työtulojen määrittämiseksi (uusin ohjekirjanen ilmestyy maaliskuussa 1986). Ohjeelliset työtulot pohjautuvat eri aloilla vallitsevaan keskimääräiseen palkkatasoon. Ohjeilla on tarkoitus selvittää vakuutusta tehtäessä oikean suhteen löytämistä työtulon määrän ja työn määrän välillä. Huomattava on, ettei työtuloa määrätä suoraan yrityksen voiton tai yrittäjän verotettavan tulo mukaisesti. Käytännössä voi myös verotettava tulo olla apuna työtuloa arvioitaessa.

Työtuloa voi muuttaa

Jos työtulon vahvistamisen jälkeen yrityksen olosuhteet olennaisesti muuttuvat — esimerkiksi yrityksen toiminta laajenee tai supistuu — yrittäjä voi hakea työtulonsa tarkistusta eläkelaitokselta. Eläkelai-

tos saattaa myös tarkistaa työtuloa. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä takautuvasti. Vuosittaiseksi työtuloksi voidaan vahvistaa lakisääteisesti korkeintaan 295 686 markkaa vuonna 1986. Tätä korkeammaksi työtulo voidaan vahvistaa, mutta vakuutus tehdään silloin ns. vapaaehtoisena vakuutuksena. Vahvistettu työtulo nousee vuosittain ilman eri päätöstä indeksin mukaan.

Kuinka paljon vakuutusmaksua

Sen millaisen prosentiosuuden vahvistetusta työtulosta yrittäjä vuosittain maksaa vakuutusmaksua, vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vuosittain. Periaatteena on, että maksuprosentti on samansuuruinen kuin palkansaajien eläkevakuutusmaksu. Vuonna 1986 maksuprosentiksi on vahvistettu 12,2 ja se tarkoittaa, että vakuutusmaksuksi tulee tämän suuruinen osuus vahvistetusta työtulosta, jos työtulon suuruus on vähintään 47 310 markkaa vuodessa (vuonna 1986). Jos sen sijaan vahvistettu työtulo on tätä pienempi, vakuutusmaksuprosentti on vastaavasti alempi: porrastus on työtulon määrästä riippuen 4,88 — 12,2 prosentin välillä. Tämä ns. pienyrittäjäalennus on tullut voimaan vuoden 1972 alusta.

Käytännössä vakuutus ei maksa kuitenkaan edellä mainittua määrää sillä yrittäjä voi vähentää pakollisen vakuutusmaksun verotuksessa kokonaan, joko kokonaistulosta tai

liiketulosta. Jos yrittäjä on vakuuttanut itselleen vapaaehtoisia lisäetuja, vakuutusmaksut ovat vähennyskelpoisia rajoitetusti, enintään 15 prosenttiin ansiotulosta.

VAPAUTUS VAKUUTTAMIS- VELVOLLISUUDESTA

Yrittäjävakuutus kuuluu pakollisiin vakuutuksiin. Jos yrittäjän eläketurva on riittävä jonkin muun ansioläkejärjestelyn nojalla, Eläketurvakeskus voi hakemuksesta vapauttaa yrittäjän YEL:n mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta. Tämä koskee sellaisia yrittäjiä, jotka työskentelevät samanaikaisesti työ- tai virkasuhteessa tai harjoittavat maanviljelystä ja saavat tämän työnsä perusteella riittäväksi katsottavan eläketurvan itselleen ja omaisilleen. Sen sijaan yrittäjän oikeutta perhe-eläkkeeseen, kansaneläkkeeseen tai sotilasvammalain mukaiseen eläkkeeseen vapautusta harkittaessa ei voida ottaa huomioon, koska nämä etuudet eivät perustu ansiotyöhön.

Mikä on riittävä eläketurva vapautuksen saamiseksi?

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on määritellyt vapauttamisen edellytykset uudelleen 1.7.1986 alkaen. Jos yrittäjällä on oman toimintansa ohella rinnakkaista ansiotyötoimintaa, tulisi siitä kertyvä eläke — eläkeikään jäljellä oleva aika mukaan lukien — nousta 2 218 markkaan kuukaudessa vuoden 1986 tasossa ja samanaikaisesti YEL:n mukaan arvioidun työtulon jäävän neljännekseen muista eläkkeeseen

oikeuttavista tuloista, jotta vapautus yrittäjävakuutuksesta myönnetään. Mutta jos YEL:n mukainen työtulo on yli neljänneksen muista eläkkeeseen oikeuttavista tuloista, täytyy — edellä mainitun eläketurvan lisäksi — muun ansiotyöhön perustuvan eläketurvan olla vähintään kolmannes kaikista samanaikaisista eläkkeeseen oikeuttavista tuloista.

Vapautuksen saa myös aina yrittäjä, jonka muun kuin YEL:n mukaan ansaittu työeläke nousee kuukaudessa 8 213,50 markkaan. Tällöin muu ansiotoiminta voi olla päättynyttäkin. Myös jo maksettavan eläkkeen perusteella voi vapautusta hakea. Tällainen tilanne on esimerkiksi jos yrittäjä on aikaisemmin kuulunut julkisen eläkejärjestelmän piiriin, jossa eläkeikä on alempi kuin 65 vuotta. Tällöin täysimääräinen eläke on jo ehtinyt karttua.

Eläketurvakeskuksen tehtäväksi on säädetty valvoa ja pitää huolta siitä, että kaikki lain mukaan velvolliset ovat ottaneet yrittäjävakuutuksen.

Uutta ministeriön päätöksessä on myös vapautuksen mahdollisuus takautuvasti tapauksissa, joissa edellä mainitut edellytykset täyttyvät eikä yrittäjävakuutusta ennestään ole.

Vapautusta vakuuttamisvelvollisuudesta on yrittäjän itse haettava tarkoitusta varten tehdyllä lomakkeella. Näitä V-lomakkeita on saatavissa Eläketurvakeskuksesta ja vakuutusyhtiöiden toimipaikoista.

Jatkuu seuraavassa numerossa

KRUPP

LAATUTUOTTEITA

KOVAT JA ERIKOISKOVAAT KIPSIT:

Combistone ja Widaroc

DUPLIKOINTIMASSAT:

VIDUR = kovempi, CRUTA-GEL = pehmeämpi

VALUMASSAT: Widerit, Cruta-Vest

KARKAISUNESTE DUPLIKAATTIMALLEILLE:

Tauchhärter

RANKAMETALLIT: WISIL = joustavampi,
WISIL M = jäykempi

**KYSY LISÄÄ MEILTÄ. SOITTELE (90) 5281
KÄYMME MIELELLÄMME LUONASI**

*Janni Seraidaris
tuotepäällikkö*

*Sirpa Kivistö
myyntiedustaja
Etelä- ja Itä-Suomi*

*Lea Pluten
myyntiedustaja
Etelä- ja Länsi-Suomi*